

Tot in de nde, nde graad. Nestoriaanse kwatrijnen

Hugo Pos

bron

Hugo Pos, *Tot in de nde, nde graad. Nestoriaanse kwatrijnen*. Met illustraties van Erwin de Vries.
In de Knipscheer, Haarlem 1998

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/pos_002toti01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

*and in spite of himself
he says I*

Paul Auster: Disappearance

Nestoriaanse kwatrijnen

Beloof me, kind, als ik van hier verdwijn
treur niet om mij, straks bloeit weer de jasmijn
en geurt de kamperfoelie. Erger zou het wezen
als zij verdwenen waren, - ik er nog zou zijn.

[Eens toen ik berkenbossen prees]**1**

Eens toen ik berkenbossen prees
verbraken zij hun oud zeer - zwijgen
dat ik in onbehouwen tijden
houthakker - voorman ben geweest.

2

Wat baten nu nog compromissen
dat wat gedaan is is gedaan,
de spreekw die zal zijn boomtak missen,
waar pis ik voortaan tegenaan?

[Ik zocht het woord op in het woordenboek]

Ik zocht het woord op in het woordenboek
Oxymoron, en ik was blij te moede
dat het bestond, zodat ik niet meer hoefde
te peinzen over iets dat ik al lang bevroedde.

[De vorst heeft met een meesterhand]

De vorst heeft met een meesterhand
een grafkrans op het glas getekend,
de deelraad had mij juist verzekerd
dat graffiti verboden was.

[Binnen het schootsveld van de slaap]

Binnen het schootsveld van de slaap
komen de doden mij bezoeken,
ik ben hun vaste pleisterplaats,
ik lees hun onbeschreven boeken

ik had een schrijn voor ze gebouwd,
voorouders, liefjes, vrienden, sloebers,
een pakhuis had ik volgestouwd,
ik werd een vrek, een schatbewaarder

eerst als dit huis geschrobd, geruimd,
de dageraad van het vergeten,
gaan ze vrijuit, de wolken weten
ze zijn op drift, zijn niet gebleven.

Voor Hans Faverey

Hij bladert in het woordenboek
voorbij de Z om uit te vissen
de bouwput van betekenissen
bedolven door het alfabet.

Alsof**1**

Alsof de cello spreken kon.
Er was een tijd dat het Andante
met cherubijnen samenspande,
de dood zijn pas inhield totdat

2

'Alsof hij door de eeuwen wandelt',
Danilo Kis heeft het beschreven
in Kinderleed, alsof het een gegeven is
van vader op zoon doorgegeven.

Auschwitz**1**

Een kleuterschool, het speelkwartier,
eens liep ik door een wei vol schapen,
de lam'ren huppelden en blaatten
voordat ze werden afgeslacht.

2

Een schoorsteen ziet van bovenaf
er anders uit dan van beneden,
de rook steeg op, de goden prezen
de offerdieren hen gebracht.

3

Toen ik de zombies had beschoten
ver uit de slaaphoeken verdreven
schiep ik een park, heesters, rozen
een speeltuin, zwanen, speelgenoten.

[Wat heeft de eeuw ons aangedaan]

Wat heeft de eeuw ons aangedaan
dat ik het boek niet dicht kan slaan:
Tot alles is de mens in staat
tot in de n^{de} , n^{de} graad.

Passer mortuus est

Wie kent een vers dat droef is en toch blij?
'Het musje van Catullus!' Lang geleden
scandeerde ik de regels. Bij mijn weten
is doodgaan het begin van vogelvrij.

[De plattegrond van ons potsierlijk leven]

De plattegrond van ons potsierlijk leven
valt van geen tekentafel af te lezen,
computer, passer, liniaal, bedreven
als we zijn, wat heeft het opgeleverd?

Dhammapada vers 49

De nectar die een bij vergaart
de roos lijdt daar geen schade van,
de geur, de kleur, alles eraan
blijft in haar ongerepte staat.

[Het was nog vroeg, de straten leeg, verlaten]

Het was nog vroeg, de straten leeg, verlaten,
een Bodhisattva met een bedelnap
vroeg mij de weg. Had hij niet in de gaten
dat mij de moed ontbrak om het aan hem te vragen.

[Het temmen van een olifant]

Het temmen van een olifant,
ik vroeg het eens aan een mahout
'Hoe doe je dat?' Hij zei, je doet
net of het dier jou temmen moet.

[Over het blozen zal ik het niet hebben]

Over het blozen zal ik het niet hebben,
der wangen kleurstof en het hart gejaagd,
te oud voor liefde en niet meer in staat
dit anders dan zacht rose te bekennen.

[De fabrica van al ons doen en laten]

De fabrica van al ons doen en laten
aandoenlijk oud. Had maar de bouwmeester
het bouwplan ons gelaten,
nu knaagt de worm aan het onderhout.

[O, laat mijn beeldentuin met rust]

O, laat mijn beeldentuin met rust,
ik had van Lot's vrouw moeten leren
stug door te gaan, niet om te keren
er is geen weg, geen weg terug.

Suriname**1**

Een land tjokvol beloften
wat is er mis gegaan,
gaf God ons soms twee benen
om op de vlucht te slaan?

2

Er stond een slaapboom, ginds bij de rivier,
de vogels kwamen joelend aangevlogen
om te palaveren - o, landgenoten,
de weerkaart is veranderd, daar en hier.

[Het joelen van de wind, het woelen van het bloed]

Het joelen van de wind, het woelen van het bloed,
het groeien van het jaar. Als gij dat samenvat
dan kent ge heel mijn leven
meer is er niet dan dat.

[De dingen doen en aan het einde, basta]

De dingen doen en aan het einde, basta,
geen leer omhelzen. In het halfduister
de uitgang raden. Niet in paniek geraten.
Hij weet wel dat je komt, het staat in zijn agenda.

Voor Huib Drion

Vanuit een schuilplaats, goed verdekt,
het krimpens leven steeds beloeren
om dan, net als een bokser doet,
het, klaar is kees, knock out te vloeren.

Voor Natsume Soseki

(Hij schreef het verhaal 'Meian' als feuilleton, maar stierf voordat het af was.)

Hij schiep een echtpaar, elke morgen
konden zijn lezers snuivend volgen
hoe man en vrouw elkaar ontlieden.
Zij zijn gespaard, hij is gestorven.

**Voor Willy Pos,
oud-directeur van de Toneelschool Amsterdam**

Vanuit zijn loge kijkt hij naar
het spel van min en onmin, macht, verwickelingen
en waant zich een souffleur, bij elke claus
wou hij de hartslag van de woorden horen.

[Zoals de zwanen modder mijden]

Zoals de zwanen modder mijden
meed ik het duister van de geest
de blubber komt nu bovendrijven
ik ben niet één dag zwaan geweest.

Anima

Kind keek verrast op hoe een meeuw
vanaf het strand naar zee toe vloog,
ze rondde eerst een wijde boog
en weg was ze, ze liet geen spoor.

[De karrensporen, diep gegroefd]

De karrensporen, diep gegroefd
niet in het voorhoofd maar verborgen
als gold het een geheim tegoed
bestand tegen de koers van morgen.

Voor het poëziealbum

Als uit der eeuwen stof de mens niet was verrezen,
de engelen onledig bleven zweven
en tussen yin en yang het vuur niet was ontstoken
was jij, Ondine, zeemeermin gebleven.

[Een man die in zichzelf praat]

Een man die in zichzelf praat,
het is een telefoongesprek
met God, die het genadig rekt
en net doet of Hij echt bestaat.

Gesteld dat

1

Ik weet niet of de spin gelukkig is,
hij spint zijn web, ik zal het hem niet vragen.
Stel dat hij nee zou zeggen moet ik dan
de spinnen om hun spin-zijn diep beklagen?

2

Stel dat de Schepper net als ieder ander
gedaagd zou worden voor de opperrechter,
een janboel is 't, grove nonchalance,
clementie, ben je mal. Hij had het voor het zeggen.

Voor Paul Celan 'Zeitenschrunde'

'Atemkristall', geloofd, gevonden
in een ijle nog niet door ijshaken
van struiners geschonden
sneeuwkorstbedekte tijdenspleet.

Het verhoor

'Meneer de officier, ik heb gedroomd vannacht,
ik opende de deur', - 'Wat ging daaraan vooraf?'
'De vrouw zat op een stoel, stond op toen ze me zag,
ga weg, deed ze. Ik stak.' 'Wat toen?' 'Toen werd het dag.'

Voor Cesare Pavese

De zon zinkt schaamteloos in zee,
er is een mate van verlangen
die met geen sleepnet is te vangen,
wij houden maat, - hij trok een streep.

[Wat staat er op het bord te lezen?]

Wat staat er op het bord te lezen?
DE WEG VERSPERD. Niet voor het eerst
maken de ja'broers rechtsomkeert,
wij niet, zij zullen overleven.

[Bewaar het beeld van de Friezin]

Bewaar het beeld van de Friezin
haar schaatsen worden opgeborgen,
vertrouwend op de dag van morgen
vet ze alvast de ijzers in.

[Het reservoir is leeg, de aanvoerpijp verstopt]

Het reservoir is leeg, de aanvoerpijp verstopt,
de nacht viert haar bestaan. Ik hoor de eikels vallen
luid ploffend op het dak, - of zijn het
dooie kinders kloppend om onderdak?

[Aan de oever van de Styx lag]

Aan de oever van de Styx lag
de lang verbeide boot -
'Lieve schipper vaar my over'
maar hij wou niet, hield zich doof.

[Een droom: dat ik een krant las]

Een droom: dat ik een krant las
waarin geschreven stond
dat ik al jaren dood was
en het best prettig vond

ik belde de redactie
toen ik weer wakker werd:
'ik heb meer zin in koffie
dan aarde in mijn mond.'

De droom ontbeert het leven
de doden dromen niet
ze zijn tot droom geworden
ach, mooier kan haast niet.

Grafschrift voor Jaap le Poole

De E-snaar is gesprongen -
voor keizer en despoot
heeft hij nooit willen bukken
hij bukte voor de dood.

[De goeroe met de kas vandoor -]

De goeroe met de kas vandoor -
wij, volgelingen, opgelucht
dat het de goeroe is gelukt
net zo te zijn als U en ik.

['zoals men dat in proeflokalen doet.']

'zoals men dat in proeflokalen doet.'
Die regel heb ik eens geschreven
om nippen aan het leven weer te geven,
de oorlog was voorbij, ik schreef, nu wordt het goed.

Messalina

'Een dame vroeg naar u.' 'Voorzichtig jongen,
was het die grijze met die vuurspuwende ogen
en gifgroene tong en waren haar nagels
niet knalrood van kersvers bloed?'

[Als er geen doel is kun je ook niet scoren]**1**

Als er geen doel is kun je ook niet scoren
zei mij de doelman van het A.F.C.,
ik lig in bed, doodziek, wij bidden met z'n twee,
de zuster doet ook mee: A.F.C. gaat nooit verloren...

2

Als er geen doel is kun je ook niet scoren,
ik wandel langs het strand, sta stil en proef de zee,
de meeuwen krijsen, ik krees zeker mee
was ik als meeuw en niet als mens geboren.

3

Als er geen doel is kun je ook niet scoren,
een oude joodse vrouw verzucht
scoren brengt maar ongeluk
dank God dat soms gelijkspel lukt.

4

Als er geen doel is kun je ook niet scoren,
Voi che entrate, eer gij binnengaat
de hemelpoort, het helle consulaat,
zing: A.F.C. gaat nooit verloren.

[Het reiken naar de druiventrossen]

Het reiken naar de druiventrossen
het is vanouds een rijk gegeven
wij druivenplukkers, al ons streven
seizoenarbeid is het gebleven.

[Het spiegelbeeld in duigen lag]

Het spiegelbeeld in duigen lag
de scherven stierven aan mijn voeten
ik keek de demontage aan
met onuitsprekelijk genoeg.

Rivieren ben ik opgegaan,
de bergen die ik eens beklommen
zijn er niet meer, misschien verzonnen
zoals zoveel in mijn bestaan.

Als ik niet ben waar ik op leek
toen ik nog in de spiegel staarde
vanwaar er iemand naar mij keek,
hooghartig het geheim bewaarde,

spaar mij uw hoon en pesterij
dat komt ervan is overbodig
ik ben op heterdaad betrapt
het ik-regime wordt afgeschaft.

[Ik ken een reisleidster, zo mooi als twee boeketten]

Ik ken een reisleidster, zo mooi als twee boeketten,
een in de slaapkamer en een in de salon,
ik ga met haar op reis, een reis die ik verzon,
ik deel het bed met haar, helaas, nooit andersom.

‘Twee sinaasappels van één tak met blaren’

Van Jacob Israël de Haan
is mij het wonder bijgebleven,
een sein op groen, een nieuw verstaan,
een proeven van, een herbeleven.

Falmouth, Tasmanië

1

Zes pelikanen op een strook wit zand,
bladstil, doodstil, tableau vivant.
Als kind al kwam ik het te weten,
de dood nadoen door niet bewegen.

2

Zes pelikanen op een strook wit zand,
ik weet niet of ik wel wil weten
vanwaar ze komen, welk land,
ik wil niet van mijn droom genezen.

[Mijn hoofdeind naar het Oosten lag]

Mijn hoofdeind naar het Oosten lag,
ik wil vanavond anders slapen
dan ik gewoon ben. Waarom dat?
Om aan de dood gewend te raken.

[Wat toch een droom al niet vermag]

Wat toch een droom al niet vermag,
al jaren dood streef ik haar borsten,
verbeeld ik het me dat ze zei
ik maak me over jou geen zorgen.

Voor Jan van Nijlen

'Bestijg de trein niet zonder een valies met dromen'
jij, trouwe regel die mij vergezelt,
Bereisde Roel, voel jij je soms bedrogen
dat je nu jankt en blert, valies met inhoud kwijt.

[De brief die zij geschreven had]

De brief die zij geschreven had,
ik draalde lang voor ik hem las;
men kent het vonnis soms voordat
de rechter het gewezen had.

[Toen op gevaar af dat ze zouden weten]

Toen op gevaar af dat ze zouden weten
wat ik verdicht had en het voor en tegen
zouden gaan afwegen, beriep ik mij
op het geweten, de grote afwezige.

[Van nu af aan ook tegen beter weten]

Van nu af aan ook tegen beter weten,
zal ik des avonds voor de krekels preken.
Je vraagt me spottend of ze mij verstaan.
Natuurlijk niet, dat is waar ik op reken.

[Als ooit dit hart besluit te emigreren]

Als ooit dit hart besluit te emigreren,
naar welke boomtop? Welk reisbureau
zal voor mij instaan, wissels honoreren,
die ik getrokken heb op Hoop & Co?

[Een poncho zoek ik om mij te beschutten]

Een poncho zoek ik om mij te beschutten
tegen de gure winden van de Andes,
gedempte kreten ver weg uit de Hades
en de ke poti^{*} -blikken van de dames.

* Sranan tongo voor: och arme.

Voor mijn zoon Diego

1

Eros en Thanatos, fut, kameraad,
ze zijn de ruggegraat van mijn kwatrijnen,
houd maar je dagboek bij, in grote lijnen
is gisteren even vrolijk als vandaag.

2

Straks als ik slaap, zoonlief, maak dan een foto
terwijl de droom nog rondwaart in mijn kop.
Bewaar hem goed. Misschien dat jaren later
de droom zich voortplant. Zoek hem dan weer op.

Voor Keizer Wu

Chinese keizer van de wens bezeten,
de dood onttroond, de kroon van eeuwig leven,
wat tieren zou hij nu en diep berouwen
was dat elixer naar zijn wens gebrouwen.

Fragment

1

... dat liefde een bedenksel is
van minstreels en pieuze nonnen,
is soms de paartijd ook verzonnen
of houdt die zijn betekenis?

2

... wat of het lieve leven is
hermetisch zwart of fraai vernist
ontleent het zijn betekenis
dat het, nou ja, eenmalig is.

['Wat is de slotsom van je leven?']

'Wat is de slotsom van je leven?'

Mij stoort haar vraag, ik ben te bezig
en zeg maar wat: 'het is zinledig.'

Schot in de roos: 'Doe niet zo melig.'

[Te laat geboren, nee zeg jij, te vroeg -]

Te laat geboren, nee zeg jij, te vroeg -
is dit een koan, vrucht van Zen-praktijken
of de verwoording uit het ongerijmde,
wij weten niet vanwaar en ook niet waarnaartoe.

[Eén grote vuurbal, gloeiend als metaal]

Eén grote vuurbal, gloeiend als metaal,
gij zult de Here God niet om de uitkomst laken.
Was Hij een Zij, dan had Zij vast iets anders
meer om te zoenen uiteraard gebaad.

Lied

(Op de wijs van: 'Daar was laatst een meisje loos')

'Zo lang als ik leef en ik leef al zo lang',
'Wat hapert er aan, waarvoor ben je bang?'
'Het Hof van Beroep, Prinsengracht, Amsterdam,
heeft het vonnis bekrachtigd, het blijft levenslang.'

Voor Prinses Irene

Een landschap met veel geel, dáár was het dat
ik onderweg naar huis een angstflits heb gehad,
de bomen leken rovers, 's nachts op oorlogspad,
het waren juist de bomen die ik had liefgehad.

I l'Histoire

Er was in mijn studententijd
een meisje dat toen heel bereid
zich van haar broek ontdeed en dan
niet wilde dat ik aan haar kwam.

II Se répête

Een groet uit het Beloofde Land,
stond op haar ansichtkaart geschreven,
de engel met het vlammend zwaard
is, wist ik, op zijn post gebleven.

[Vanavond swingt het boekenbal]

Vanavond swingt het boekenbal
waar ik niet komen kan, ik zal
mijn botten laten dansen op
het carnaval van Jeroen Bosch.

[Een domoor vroeg me: Is een bij een bij]

Een domoor vroeg me: Is een bij een bij
of werd die bij pas bij toen zij je had gestoken
terwijl je dag na dag een potje honing
vlak voor je neus had staan aan het ontbijt.

[Mij werden veertien vragen voorgelegd]

Mij werden veertien vragen voorgelegd
van sterrenflonker tot het holst der aarde
maar niet die éne, donk're, ongeëvenaarde
waarop geen kroondop past, de kluisbewaarde.

[Vlak voor hij doodging zei hij 'nooit meer jarig']

Vlak voor hij doodging zei hij 'nooit meer jarig',
we waren oude vrienden, niet bedacht
op wat zich schuilhield tussen grap en trap,
we zullen met een strafschoep hem gedenken.

[Een non uit Tsjernobyl, ontzet:]

Een non uit Tsjernobyl, ontzet:
'O, Here God, rampzalig!
De nadruk viel op ramp, niet meer,
vergeef haar Heer, op zalig.

[Ik droomde dat ik heel gelovig was]

Ik droomde dat ik heel gelovig was
en God bediende die aan tafel zat
en voor Hij at de handen vouwde, bad,
en ik mij afvroeg aan Wie vraagt Hij wat.

[Waartoe die komma's kreet de jonge dichter]

Waartoe die komma's kreet de jonge dichter
beletsels zijn het voor een vrije vaart
van de gedachten. - Kameraad,
om die te stuiten is geen vorst bij machte.

Wolfgang Amadeus Mozart
Fluitkwartet in D KV 285

Toen Mozart tot zijn vader zei
ik heb een hekel aan de fluit
werd de geboorte ingeluid
'Wie daar?' 'Ik ben het, laat me uit.'

[Kan nostalgie versleten raken]

Kan nostalgie versleten raken
of zijn de heupen vol arthrose
herinneringen, eindeloze
aan vrouwentroost uit vroeger dagen?

[De wolven weten het, ik ben de dans ontsprongen]

De wolven weten het, ik ben de dans ontsprongen
de beul, de boeman, schikgodin, kwetsuur,
was het een sauve qui peut, werd er een prijs bedongen?
O, Schaaap met witte voetjes, verzacht dit late uur.

[Het is geen pretje om te moeten kiezen]

Het is geen pretje om te moeten kiezen,
Welles en Nietes, die alternatieven
heb ik geschrapd. Zonder de gloria
van winnen of verliezen speel ik nu quitte.

[Wat heb ik met de beul gemeen]

Wat heb ik met de beul gemeen,
wat heeft de beul gemeen met mij?
Hij wordt gezocht, maar in de rij
pikt men mij uit en hij gaat vrij.

[Binnen het droomdomein van bloemenschap en draken]

Binnen het droomdomein van bloemenschap en draken
ben ik Chinees, duizenden jaren oud,
ik wandel in het hof der literaten
wie weet straks waar ik was als ik niet wakker word?

[De laatste loodjes, 'het is mooi geweest']

De laatste loodjes, 'het is mooi geweest',
een oeverlander kijkt me vragend aan
'Heb ik UEdele wel goed verstaan
de pont is uit de vaart, die is u voor geweest.'

[Het ritselen van blâren, die muziek]

Het ritselen van blâren, die muziek,
de wonderdokter heeft me voorgeschreven
alleen te luisteren naar het bewegen
van wind en water en naar lippen niet.

[Na meer dan tachtig jaren]

Na meer dan tachtig jaren
is er iets nieuws geboren
wat dood leek gaat weer gloren
ik leef achterstevoren.